

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

חג השבועות

(חלק כח)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע חג השבועות, איז סיון, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

חג השבועות

„מעשה ומת אלכסא“ בלוד ונכנסו כל ישראל לסופדו ולא הניחם רבי טרפון מפני שיו"ט של עצרת הי". פרעגט די גמרא: „יו"ט ס"ד" און ענטפערט „אלא אימא מפני שיום טבוח הי". און וויבאלד אַז ס'איז ניט קיין סברא? זאָגן אַז ר' טרפון זאָל מעצמו פסק'נען ווי ב"ש און „כל ישראל" זאָלן נאָך מסכים זיין מיט זיין פסק, איז דערפון מובן אַז „כל ישראל" האָבן פריער מעצמם זיך גע- פירט אין דעם כדברי ב"ש.

ואע"פ אַז אין דער משנה¹⁰ רעדט זיך מפורש וועגן „עצרת שחל להיות בערב שבת ב"ש אומרים יום טבוח אחר השבת ובית הלל אומרים אין יום טבוח אחר השבת", אַז אויב עצרת איז ניט חל בשבת דאָרף מען ניט קיין „יום טבוח"¹¹, ווייל מ'קען מקריב זיין אין טאָג פון יו"ט –

באָוואָרנט דער תוס' רי"ד¹² די שאלה: „קשה לי דא"כ ר' טרפון כב"ש דאי ב"ה

(6) כ"ה בגמ' ובתוספתא לפנינו. ובע"י ישנה גירסא „אלכסנדראי". ובתוספתא צוקראמאנדל בשניי נוסחאות מביא „אלכסנדר".
(7) כמ"ש במשנה למלך הל' כלי המקדש פ"ו ה"ט. ועוד.

(8) כבירושלמי שביעית פ"ד ה"ב – שבשני דברים בלבד נהג ר' טרפון כב"ש.
(9) ומה שמתחלה נכנסו כל ישראל לסופדו י"ל דמכיון שהי' אחר החורבן (ראה תוס' רי"ד (הובא לקמן בפנים)) ואין יום טבוח בפועל, סברו דאין איסור הספד כו'.
(10) שם יז, א.

(11) גם אם חל בשאר ימי השבוע (ולאו דוקא בעש"ק), כמובן בגמ' שם (יז, ב). ומפורש בתוספתא שם.
(12) שם יח, סע"א.

א. אין שולחן ערוך בסוף פון די הלכות וועגן חג השבועות, שרייבט דער אַלטער רבי: במוצאי חג השבועות אסור להתענות מעיקר הדין לפי שהי' יום טבוח בזמן שבהמ"ק קיים דהיינו שבו ביום היו מקריבין עולות ראי' שלא היו יכולין להקריב ביו"ט עצמו לפי שאין בהם שום צורך אוכל נפש ואין מחללין יום טוב בשבילם כיון שאפשר להקריבן אחר יו"ט שהעצרת יש לה תשלומין כל שבעה, ואע"פ שזה הוא לדברי ב"ש אבל לדברי ב"ה מותר להקריבן אף ביו"ט עצמו מ"מ כיון שבדבר זה עשו ב"ה כדבריהם והרבה מישראל נהגו כמותם להקריבן אחר יו"ט ונעשה להם יום זה שהוא מוצאי יו"ט כמו יו"ט עצמו להאסר בו בהספד ותענית א"כ אף עתה משחרב בית המקדש לא הותרה ההספד והתענית בו ביום.²

איז ידועה די שאלה וואָס מ'פרעגט³: וואו איז דער מקור אַז ב"ה האָבן זיך אין דעם געפירט כב"ש און האָבן מקריב געווען נאָך יו"ט און אַז „הרבה מישראל נהגו כמותם"?

אין גמרא⁴ ברענגט זיך אַ ברייתא⁵

(1) ס'י' תצד סי"ט.
(2) להעיר שעפ"ז שגם ב"ה עשו כדבריהם של ב"ש להקריבן אחר היו"ט – בקביעות שנה זו (תשמ"ו) „עצרת חל להיות בעש"ש" (כלשון המשנה חגיגה יז, א) שוין בני ארץ ישראל ובני חו"ל שיום טבוח הוא ביום א'. וראה תוס' רי"ד (שהובא לקמן בפנים) בסופו. לקו"ש ח"ד ע' 1030 הערה 26.

(3) בהבא לקמן – ראה „סופרים וספרים" (להרש"י זיון) „פסקים" ע' 16.
(4) חגיגה יח, סע"א.
(5) תוספתא חגיגה ספ"ב.

אֶלְטֵעֵר רַבִּי דַעֲרַמְאָנְט נֶאָר „עוֹלַת רַאִי“
 – „שְׁבוּ בַיּוֹם הַיּוֹם מִקְרִיבֵינִי עוֹלוֹת רַאִי“
 (נִיט ווי אִין תּוֹס' רִי"ד וואו עס ווערט
 דַעֲרַמְאָנְט אויך „שְׁלַמִּי חֲגִיגָה“), און איז
 מֶאָרִיךְ בְּטַעַם הַדְּבַר לויט ב"ש (וועלכער
 איז שײך נֶאָר בײַ עוֹלַת רַאִי¹⁵), „שְׁלַא
 הָיוּ יְכוּלִין לְהַקְרִיב בַּיּוֹם שְׁנֵי שָׁל
 בְּהֵם שׁוֹם צוֹרֵךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ¹⁶ ואִין מַחְלִינִין
 יו"ט בְּשִׁבְלֵם כּו" –

איז מוכח, אַז דָאָס וואָס „בְּדַבְרֵי זֶה
 עָשׂוּ ב"ה כְּדַבְרֵיהֶם וְהִרְבָּה מִיִּשְׂרָאֵל נִהְגוּ
 כְּמוֹתָם“ איז נִיט מִצַּד דַעַם וואָס „אִין כָּל
 יִשְׂרָאֵל יְכוּלִין לְהַסְפִּיק וְלִהְקָרִיב“ (וואָס
 דָאָס איז שײך אויך בײַ שְׁלַמִּי חֲגִיגָה),
 נֶאָר ס'איז פֿאַרְבוֹנֵדן מִיט דַעַם טַעַם
 פֿון ב"ש, וועלכער איז שײך נֶאָר בײַ
 עוֹלַת רַאִי.

15) ראה הערה הבאה.

16) וּמוֹזָה שְׂאֵדָה"ז לֹא הִסְתַּפֵּק מִבֶּשֶׁל לֹאחֲזו"י, כִּיּוֹן
 שֶׁאִפְשָׁר לְהַקְרִיבֵן אַחַר יו"ט שֶׁהַעֲצֵרֵת יֵשׁ לָהּ
 תְּשֻׁלוּמִין" וְכ' „לִפִּי שְׂאִין בְּהֵם שׁוֹם צוֹרֵךְ אוֹכֵל
 נֶפֶשׁ“ מוכח, דִּסְלַל לְאֵדָה"ז דְּשִׁלְמִי חֲגִיגָה
 מִקְרִיבִים גַּם לְב"ש [כַּהֲבֵרִיתָא בְּבִיעָה (יט, א –
 דְּבִרֵי רִשְׁב"א וְעוֹלָא), מְגִילָה (ה, א). וְכַפְשֻׁטוֹת הֵל'
 בְּתוֹסְפָתָא שֶׁם (פ"ב, ה) בְּתַחֲלֹתוֹ וְשִׁלְמִים – חֲחוּגָה
 בְּהֵן סוּמְךָ עֲלֵיהֶן מִעֲרֵב יו"ט], וְלֹא כַפְרֵשׁ חֲגִיגָה
 שֶׁם ד"ה יוֹם טְבוּחַ וְתוֹדֵה הַנִּל"ה (הב) ע"פ
 הִירוּשְׁלַמִּי „אִמְרוּ לֵהֶם ב"ש חֲגִיגָה נִמִּי אִין זְמַנָּה
 קְבוּעָה שֶׁאֵם לֹא חֲגַג בְּרֵאשׁוֹן חוּגָה וְהוֹלֵךְ כָּל הַרְגֵל“.
 וְאִף אֵת"ל דְּגַם חֲגִיגָה הוּי לֵה' וְלֹא לָכֵם – רַאֵה
 יְרוּשְׁלַמִּי (בִּיעָה (פ"ב ה"ד) וְחֲגִיגָה (פ"ב ה"ג) דְּב"ש
 מִמַּעַט (לִפִּי תוֹס' שְׁקַאי עַל) חֲגִיגָה מ' „לָכֵם“ (וְרַאֵה
 תוֹי"ט בִּיעָה פ"ב מ"ד ד"ה וְעוֹלוֹת) – צ"ע אִם י"ל
 ע"ז „אִין בְּהֵם שׁוֹם צוֹרֵךְ אוֹי"ג. וְרַאֵה מִהֲרֵש"א
 לְתוֹס' שֶׁם ** יד דוד שם. וְרַאֵה לְקַמֵּן הַעֲרָה 47.

הָא אִמְרוּ דִאִין לֵה יוֹם טְבוּחַ דְּמִקְרִבֵי
 בַּיּוֹמ"ט. און עַר עֲנִטְפַעֲרֵט: ב"ה א"צ יוֹם
 טְבוּחַ. . מִיָּהוּ סְתָמִי דְּמִילְתָא אִין כָּל
 יִשְׂרָאֵל יְכוּלִין לְהַסְפִּיק וְלִהְקָרִיב שְׁלַמִּי
 חֲגִיגָה וְעוֹלַת רַאִי בַיּוֹם רֵאשׁוֹן וְהִרְבָּה
 מִקְרִיבֵינִי בַיּוֹם שְׁנֵי וְהִלְכֵךְ יוֹם שְׁנֵי שָׁל
 עֲצֵרֵת הוּא אִסוּר בְּהַסְפֵּד וְתַעֲנִית מִפְּנֵי
 שֶׁהוּא יוֹם טְבוּחַ וְכו' שְׁעִיקָר הַקְּרַבְתָּן
 בַּיּוֹם שְׁנִי¹³.

וְעַפ"ז איז מֵעַן מִבְּאֵר וּמִסְבִּיר דְּבִרֵי
 אֵדָה"ז בְּשׁו"ע, אַז דָאָס וואָס עַר זָאָגְט אַז
 בְּפוּעַל אִין אִסוּר חַג (פֿון עֲצֵרֵת) גַעווען
 אַ יוֹם טְבוּחַ, איז עַס בְּהַתָּאֵם (וְע"פ¹⁴)
 דְּבִרֵי תוֹס' הַרִי"ד הַנ"ל.

ב. ס'איז אָבֵעֵר כָּלֵל נִיט מִסְתַּבֵּר אַז
 מִיט די ווערטער „בְּדַבְרֵי זֶה עָשׂוּ ב"ה
 כְּדַבְרֵיהֶם“ איז דַעַר אֶלְטֵעֵר רַבִּי אוֹיִסֵן
 סִבְרַת הַרִי"ד („אִין כָּל יִשְׂרָאֵל יְכוּלִין
 לְהַסְפִּיק כּו"י“), דַעַר לִשׁוֹן פֿון אֵדָה"ז הָאָט
 נִיט אִין זִיךְ אֶזְאָ הַסְבֵּר; און אִפִּילוּ
 פֿון דַעַם וואָס דַעַר אֶלְטֵעֵר רַבִּי זָאָגְט
 „וְהִרְבָּה מִיִּשְׂרָאֵל נִהְגוּ כְּמוֹתָם לְהַקְרִיבֵן
 אַחַר יו"ט“ איז אויך מוכח אַז עַר
 מִיִּינֵט נִיט דַעַם עֲנִין וואָס שְׁטִיִּיט אִין
 תּוֹס' רִי"ד, וואָרום דַעַרמֶאָלֵט וואָלֵט דַעַר
 אֶלְטֵעֵר רַבִּי גַעזְאָגְט (נִיט „נִהְגוּ כְּמוֹתָם
 לְהַקְרִיבֵן אַחַר יו"ט“, וואָס איז מִשְׁמַע
 נוֹהַג גַעווען מִלְּכַתְּחִילָה ווי ב"ש, נֶאָר)
 „וְהִרְבָּה מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלַא הִסְפִּיקוּ לְהַקְרִיב
 בַּיּוֹמ"ט נִהְגוּ לְהַקְרִיבֵן אַחַר יו"ט“ וְכו"ב.

וְעוֹד וְעִיקָר: פֿון דַעַם וואָס דַעַר

13) ראה גם יד דוד שם יז, א ד"ה מותרים.

14) אלא שהתוס' רי"ד נדפס בשנת תקפ"א כמו
 שבי' שם ב, סופרים וספרים. וראה שם שההלכה
 דיום טבוח הובאה בשלטי גבורים תענית פ"ב
 בשם „מז"ה“ (מורי זקני הרב), והיינו הרי"ד. וכן
 הובא (בנוגע לזמן הזה) בשבלי הלקט סי' רט
 בשם רבינו ישעי' ובב"י או"ח סו"ס תצד בשם הנ"ל
 ומהריב"ח (בספר עין יעקב). וראה לקמן הערה 51.

(*) ובלבוש כאן מפני שאלו קרבנות (ראי' חגיגה)
 נקראו קרבנות יחיד ואין קרבן יחיד דוחה לא שבת
 ולא יו"ט. וראה לשון הרמב"ם הל' חגיגה פ"א ה"ח.
 (** וראה גם במפרשי הירושלמי שם שב"ש לא
 קאי בקרבן חגיגה (כי גם לדעתם מקריבים ביו"ט),
 אלא בעולת ראי'. ועד"ז במפרשי התוכי"כ אמור כג,
 ט). ועוד.

אז דעם קרבן פסח האָט ניט יעדער יחיד געבראַכט, נאָר מ'האָט זיך מונה געווען אויף אים בחבורות²² – איז דאָך דער דין²³ אַז אויך עולות רא'י ושלמי חגיגה²⁴ קען מען ברענגען בשותפות].

והדרא קושיא לדוכתא: וואָס איז דער מקור והסברה אויף דעם וואָס דער אָלטער רבי זאָגט²⁵, „כיון שבדבר זה עשו ב"ה²⁶ כדבריהם והרבה מִישראל נהגו כמותם להקריבן אחר יו"ט²⁷“ (מצד דעם טעם פון ב"ש „לפי שאין בהם שום צורך אוכל נפש“).

ג. אויך בגוף דברי אדה"ז דאָרף מען פאַרשטיין:

(א) נאָך דעם ווי ער זאָגט „כיון שבדבר זה עשו ב"ה כדבריהם“ (פון ב"ש) – וואָס איז ער מוסיף „והרבה מִישראל נהגו כמותם“? וויבאַלד אַז ניט נאָר ב"ש נאָר אויך ב"ה האָבן מקריב געווען ביים שלאחרי היו"ט – איז פשיטא אַז

וי"ל אַז דער טעם פאַרוואָס דער אָלטער רבי נעמט ניט אָן די הסברה דתוס' הרי"ד וועגן איסור הספד ותענית במוצאי חה"ש, איז ווייל ס'איז שווער זאָגן אַז צוליב די וועלכע „אין... יכולין להספיק ולהקריב כו' ביום ראשון“ זאָל דער יום שני האָבן דעם גדר פון יום טוב באיסור הספד ותענית¹⁷, און פאַר אַלע אידן¹⁸.

אויך דער טעם עצמו, אַז „אין כל ישראל יכולין להספיק ולהקריב שלמי חגיגה ועולת רא'י ביום ראשון“ איז דורש ביאור: פאַרוואָס זאָל מען אָננע-מען אַז „אין יכולין להספיק“? מ'געפינט דאָך אַז דעם קרבן פסח, וואָס אויך אין דעם קרבן איז יעדער איינער געווען מחוייב, האָבן אַלע אידן געקענט מקריב זיין אין איין טאָג; און נאָכמער: דעם ק"פ האָט מען בע"פ געקענט מקריב זיין נאָר¹⁹ אחר חצות²⁰ היום, בעת אַז די עולות רא'י ושלמי חגיגה האָט מען געקענט מקריב זיין אַ גאַנצן טאָג, פון נאָך דעם תמיד של שחר²¹ [ואע"פ

(22) ראה רמב"ם שם רפ"ב.

(23) תוספתא חגיגה פ"א, ו.

(24) כן מפורש בטורי אבן חגיגה (ו, א) ד"ה הרא'י (קרוב לסופו) דבשניהם יכולים להשתתף. ובפשטות כ"ה לפי התוספתא. וראה קומץ מנחה להמנ"ח מצוה פח.

(25) להעיר שגם בלבוש שם משמע דס"ל דב"ה נהגו כב"ש בזה – עיי"ש בלשונו „ואע"ג בזמן שה'י הב"ה קיים ה'י מותר בהספד ותענית אליבא דב"ה כו"י.

(26) בקונטרס השולחן (להרא"ח נאה) כאן הגי' בשו"ע אדה"ז „ב"ש" במקום „ב"ה“ (וכ"כ בס' הגהות אליעזר – הועתק בהוספות לשו"ע אדה"ז הוצאת קה"ת תשה, א) ועיי"ש בכיאוורו. אבל דוחק להגי' בשו"ע מאחר שכ"ה בכל הדפוסים שתתח"י.

(27) ומה דלא כתב אדה"ז טעם המג"א (או"ח שם סק"ג) בטעם איסור תענית באסרו חה"ש „מפני כשחל עצרת בשבת ה'י יום טובו הקרבנות אחר השבת“ – בפשטות הוא מצד קושיית המל"מ (הל' כלי המקדש שם). וראה מה שתי' דבריו במחצית השקל סת"כ ביו"ט סק"ח. ברכי יוסף שם סתצ"ד סוסק"ד. ועצ"ע. וראה יד דוד שם יח, א ד"ה מפני.

(17) וראה מה שממשיך שם: ואע"פ שכל שבעה יש להם תשלומין לא נוכל כו'. ולהעיר מראבי"ה ח"ב ס' תתו בשם אביו איסור הספד ותענית בכל ז' ימי תשלומין דשבועות.

(18) וראה יד דוד שבהערה 13.

(19) בלשון הכתוב (בא יב, ו). בהעלותך ט, ג. שם, (ה) בין הערבים.

(20) ל' הרמב"ם הל' ק"פ רפ"א (ובפרט עפ"מ ש"ב ה"ד שם). וראה מכילתא בא שם.

(21) ודוחק לתרץ כיון שהוצרכו להביא עולות רא'י וגם שלמי חגיגה ושלמי שמחה, משא"כ קרבן פסח, דהרי גם בע"פ הביאו חגיגת י"ד, אף שחגיגת י"ד רשות (רמב"ם שם פ"י ה"ג). וראה משנה למלך הל' כלי המקדש שם אם מקריבים חגיגת י"ד כל היום. ובאנציקלופדי' תלמודית ערך חגיגת י"ד (ע' תרה"ו).

אלא ש"י'ל דבנוגע לק"פ כיון דהחיוב הוא רק ביום זה הוכרחו כולם לדחוק עצמן להקריבו בו ביום, משא"כ ביו"ט דאין הכרח (מאחר שיש תשלומין), לא דחוק כולם ליום א'.

און דערנאָך – די ענינים ודינים וואָס זיינען פאַרבונדן מיט איסטורים וכיו"ב. די שאלה איז אָבער בנוגע דעם סדר אין די דריי סעיפים גופא²⁹: מצד סדר הזמנים וואָלט דאָך געווען מתאים, אַז דער אַלטער רבי זאָל צום אַלעם ערשטן אָנהויבן מיטן לעצטן סעיף, ונוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושלא לומר תחנון מר"ח עד ח' בו כו", און דערנאָך – די דינים וועגן איסור תענית (חלום) בחג השבועות ובמוצאי חג השבועות³⁰ [ובפרט אַז דער דין אין אומרים תחנון שטייט אין רמ"א (און אין מתענין אין מג"א³¹) אויפן אָרט; משא"כ דער איסור להתענות תענית חלום בחה"ש ווערט ניט אַראָפּגעבראַכט אין רמ"א, נאָר אין חק יעקב (כשם המהרי"ל³²)].

ה. דער ביאור בכל זה:

דאָס וואָס דער אַלטער רבי זאָגט אַז „ב"ה עשו כדבריהם" פון ב"ש איז יש

אַלע אידן האָבן זיך אַזוי געפירט! אויך: וואָס איז דער לשון „הרבה", ניט „כל ישראל"?

(ב) פון אריכות דברי אדה"ז בהתחלת הסעיף „לפי שהי' יום טבוח בזמן שבהמ"ק קיים דהיינו שבו ביום היו מקריבין עולות רא'י שלא היו יכולין להקריב ביו"ט עצמו לפי שאין בהם שום צורך אוכל נפש ואין מחללין יום טוב בשבילים כיון שאפשר להקריבן אחר יו"ט שהעצרת יש לה תשלומין כל שבעה"

– איז משמע, אַז דאָס וואָס „בדבר זה עשו ב"ה כדבריהם (פון ב"ש) והרבה מישראל נהגו כמותם" איז פאַרבונדן מיטן טעם פון ב"ש וואָס ער ברענגט אַראָפּ פריער, וכו"ל. דאָרף מען פאַרשטיין וואָס איז די הסברה בזה, וויבאלד אַז לדברי ב"ה איז מותר להקריבן ביו"ט.

ד. ויובן זה בהקדם הביאור אין דעם סדר הסעיפים פון דעם אַלטן רבי'נס שו"ע בסוף הלכות הנ"ל: פריער קומט דער סעיף י"ח: „אסור להתענות תענית חלום בחג השבועות כו", דערנאָך דער סעיף יט: „במוצאי חג השבועות אסור להתענות מעיקר הדין", ולאח"ז סעיף כ: „ונוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושלא לומר תחנון מר"ח עד ח' בו ועד בכלל כו".

ולכאורה, ס'איז מובן פאַרוואָס דער אַלטער רבי האָט די דינים וועגן איסור תענית וכי' געשטעלט צום סוף פון הל' חג השבועות – וואָרום הסברה נותנת אַז פריער²⁸ דאָרפן קומען די דינים ומנהגים חיוביים וואָס מ'דאַרף טאָן בחג השבועות,

29) ואין לבאר דאדה"ז סידר הסעיפים כפי סדר ההלכות בשו"ע ורמ"א ולכן כתב תחלה איסור תענית במוצאי חה"ש שכי' המחבר, ואח"כ המנהג שלא לומר תחנון מר"ח כו' שכתב הרמ"א לא"ח¹

– כי א) מקדים סי"ח ע"ד תענית חלום שליתא בב"י ורמ"א (כדלקמן בפנים), ב) מסימן זה גופא מוכח דאדה"ז לא קאי בסדר הדשו"ע – כי המנהג לשטוח עשבים בשבועות, והמנהג לאכול מאכלי חלב ביום ראשון דחה"ש והדין דהמחלק עשבי בשמים" שכתב הרמ"א ומג"א בסוף הסימן כתבם אדה"ז לפני"ז (סי"ד ואילך) – לפני כל הדינים ע"ד איסור תענית.

30) אף ש"ל דכתב תחלה (בסעיף יח"ט) אסור התענית (בחה"ש ובמוצאי חה"ש) ואח"כ (בסעיף כ) המנהג „ונוהגין כו' שלא להתענות כו' מר"ח עד ח' בו כו", וכן איתר מה שנהוג רק, במדינות אלו".

31) שם סק"ד.

32) אף שבדרך כלל מביא הרמ"א דברי המהרי"ל.

28) ובפרט דהכותרת דהסימן הוא „סדר תפלת חג השבועות".

איז דערפון גופא מוכת, אַז אויך נאָכדעם ווי קבעו הלכה כב"ה, האָבן רוב אידן³⁶, כולל תלמידי ב"ה, זיך געפירט נישט צו ברענגען עולתן ביו"ט³⁷.

1. אָבער דאָס גופא טעמא בעי: ווי-באלד אַז קבעו הלכה כמותן איז פאָר-וואָס האָבן זיי נישט געבראַכט עולתן ביו"ט כדברי ב"ה, ובפרט אַז די הלכה וועגן ברענגען עולות רא"י ביו"ט, איז נישט בלויז אַ היתר צו מקריב זיין עולות רא"י ביו"ט, נאָר דעמאָלט איז "עיקר מצותן"³⁸.

ולכן לערנט דער אַלטער רבי אַז די מעשה הנ"ל אין גמרא ביצה איז בהתאם מיט דעם וואָס די גמרא דערציילט אין חגיגה אַז ר' טרפון האָט נישט געלאָזט מספיד זיין דעם טאָג וואָס נאָך שבועות ווייל ס'איז יום טובות. ד.ה. דאָס וואָס מ'האָט נישט מקריב געווען עולות רא"י ביו"ט עצמו, איז ווייל אַזוי האָט מען זיך

לומר, אַז דער מקור דערפון איז במסכת תא ביצה³³

"מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה לסמוך עלי' ביו"ט חברו עליו תלמידי שמאי הזקן אמרו לו מה טיבה של בהמה זו אמר להם נקיבה היא ולזבחי שלמים הבאתי. . . ואותו היום גברה ידם של ב"ש כו' והי' שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן כו' שהי' יודע שהלכה כב"ה ושלח כו' ואותו היום גברה ידן של בית הלל וקבעו הלכה כמותן ולא הי' שם אדם שערער בדבר כלום".

דערנאָך ברענגט די גמרא "שוב מעשה בתלמיד אחד (לאחר המעשה הזה הי' מעשה בתלמיד אחד כו'. רש"י) מתלמידי ב"ה שהביא עולתו לעזרה לסמוך עלי' מצאו תלמיד אחד מתלמידי ב"ש אמר לו מה זו סמיכה, א"ל מה זו שתיקה שתקו בנוזיפה והלך לו".

ולכאורה: וויבאלד אַז קבעו הלכה כמותן ווי ב"ה, אַז מ'ברענגט עולות³⁴ און מ'איז סומך עליהן, איז ווי קומט עס אַז לאח"ז איז געווען אַ מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ב"ה שהביא עולתו לעזרה כו'³⁵, וואָס ווייזט, אַז דאָס איז געווען נישט אַ געוויינליכע מעשה, נאָר אַן אויס-געטיילטער פאַל בתלמיד אחד - אַזוי האָבן דאָך געדאַרפט טאָן אַלע תלמידי ב"ה, ובכלל - גאַנץ כלל ישראל (וואָרום - קבעו הלכה כב"ה)?

(33) כ, סע"א ואילך.

(34) דאָף שמפורש בגמ' ש'אמר כל מי שרוצה לטמון יבוא ויסמוך - הרי משאלתם להלל (מה טיבה של בהמה זו) מוכח שטענו (בעיקר) כלפי הבאת העולה. וכן מוכח בתוספתא חגיגה (פ"ב, ו) כל מי שצריך להביא עולות ושלמים יבוא ויטול (וכן מירושלמי ביצה וחגיגה שם). וכ"ה בדק"ס ביצה שם מכ"י שההכרעה היתה (גם) על הבאת העולה.

(35) ראה תרד"ה מביאין חגיגה ז, ב (נסמן עה"ג בביצה שם).

(36) דזה ד'קבעו הלכה כמותן" (כב"ה) בעיקרו בא לשלול ה'בקשו לקבוע הלכה כמותן' (כב"ש - שלפני זה כברייאת), ולא לעשות דברי ב"ש אינה משנה.

(37) וי"ל דגם בהמעשה דביצה שם לא הקריב אז בפועל תלמיד ב"ה, וכוונת הגמ' "שתקו בנוזיפה והלך לו" היא - שתלמיד ב"ה הלך לו, ודחה הקרבנו למחר. ולכאורה כן משמע מדברי אביי שם "הלכך האי צורבא מרבנן דאמר לי חברי מילתא לא להדר לי' מילתא טפי ממה דאמר לי' חברי דאיהו א"ל מה זו סמיכה וקא מהדר לי' מה זו שתיקה". ואת"ל דתלמיד ב"ש הוא שהלך לו, מהי הוכחת אביי שאין להשיב יותר, ממה שתלמיד ב"ה ענה לו "מה זו שתיקה" ולא יותר - הרי יתכן שלא אמר יותר מאחר שתלמיד ב"ש הלך לו.

ומזה שתלמיד ב"ה הוא שהלך לו ולא אמר לו יותר - מוכח דלא להדר יותר. אבל ראה חכמת מנחה לביצה שם.

(38) רש"י חגיגה שם ד"ה ביו"ט.

(* ודלא כקרבן העדה לירושלמי (ביצה פ"ב סה"ד. חגיגה פ"ב סה"ג).

ז. ע"פ הנ"ל איז מובן וואָס דער אַלטער רבי (א) ברענגט (באריכות) בתחלת הסעיף דעם טעם פון ב"ש, שלא היו יכולין להקריב ביו"ט עצמו לפי שאין בהם שום צורך אוכל נפש וכו' אע"פ אַז דאָס איז כלל ניט מתאים מיט דעת ב"ה. (ב) דערמאָנט נאָר עולות רא"י, ניט ווי אין תוס' רי"ד (ועד"ז אין לבוש) וואו עס ווערן אויך דערמאָנט, שלמי חגיגה. (ג) איז מוסיף, הרבה מישאל נהגו כמותם להקריבן אחר יו"ט –

מיט דעם איז דער אַלטער רבי מדגיש, אַז כאָטש לדעת ב"ה איז מותר להקריבן (אף) ביו"ט, איז אָבער, עשו כדבריהם" און (ניט צוליב דעם וואָס לא הספיקו להקריב עולת רא"י (ושלמי חגיגה) ביו"ט עצמו, אָדער מצד אַ חומרא שהחמירו ע"ע כדעת ב"ש (ווי מען געפינט במק"א⁴⁶) – נאָר מצד דעם טעם פון ב"ש, שאין בהם שום צורך אוכל נפש"; דערפאַר – הרבה מישאל נהגו כמותם להקריבן אחר יו"ט.

און דער אַלטער רבי איז דאָס נאָך מער מטעים דערמיט וואָס ער שטעלט די סעיפים בנוגע איסור תענית ניט לפי סדר זמנם (שהוא מר"ח עד ח' בו, דער- נאָך דעם איסור תענית חלום בשבועות און לאח"ז איסור תענית במוצאי חה"ש), נאָר ער זאָגט דעם מנהג שלא להתענות מר"ח ועד ח' בו נאָך דעם איסור התענית בחה"ש ומוצאי חה"ש

– בכדי להדגיש אַז דאָס וואָס דער איסור תענית במוצאי חה"ש קומט נאָך דעם סעיף וועגן איסור תענית חלום בשבועות, איז ניט (נאָר) מצד דעם סדר

געפירט בשייכות צו עצרת – חג השבועות – וואָס דעמאָלט איז געווען יום טוב נאָך שבועות [און פון דעם איז נסתעף געוואָרן בחה"פ ובחה"ס אַז מ'האָט ניט מדייק געווען להקריב ביו"ט הראשון].

די הסברה בזה:

מעיקר הדין האַלטן טאַקע ב"ה אַז עולות רא"י איז זמנם און עיקר מצותן איז טאָג פון יום טוב גופא, ווי מ'לערנט דאָס אָפּ³⁹ פון פסוק⁴⁰, והגותם אותו חג לה" – "כל דלה", און צוליבן טעם, שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקן⁴¹. אָבער בעצרת, וואָס, הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם" – "שישמח בו במאכל ומשתה"⁴², האָבן זיך ב"ה גע- פירט כדברי ב"ש און האָבן דאָן ניט מקריב געווען די עולות רא"י.

והטעם: אע"פ אַז מצד דער סברא, שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקן" איז דאָ אַ צורך קצת⁴³ אין הקרבת עולות רא"י ביו"ט, ובמילא איז דאָס בכלל, "שמחת יו"ט"⁴⁴ – אָבער מצד דעם גודל הענין פון, יום שניתנה בו תורה" שבעצרת, וואָס פאָדערט, "שישמח בו במאכל ומשתה להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה תורה בו"⁴⁵, האָבן ב"ה זיך משתדל געווען אַז די עיקרי הקרבנות ביום זה זאָלן זיין נאָר די וואָס אין זיי איז נראה ניט נאָר, "קצת צורך", נאָר, "צורך גמור", אַ שמחה, במאכל ומשתה".

(39) ביצה יט, א.

(40) אמור כג, מא.

(41) ביצה כ, ב.

(42) פסחים סח, ב ובפרש"י.

(43) תוס' ביצה יט, א.

(44) תוס' סד"ה ה"ג – שם יב, א.

(45) פרש"י פסחים שם.

(46) שבת יז, טע"ב ואילך – במשנה. ועוד – ראה תוד"ה מ"ט (ע"ז כא, ב).

הזמנים, נאָר בהמשך לתוכנו פון פריער-
דיקן סעיף:

טעם שבדבר, השייך ל"יום שניתנה בו
תורה", כנ"ל⁴⁸].

ח. ויש לומר, אַז דער אַלטער רבי
לערנט דאָס אַרויס אויך פון דער ברייתא
ר"ט גופא: „לא הניחם ר"ט (לספוד)
מפני שיום טוב של עצרת הי"ט און די
גמרא פרעגט „יו"ט ס"ד אי ביו"ט מי
קאתי אלא אימא מפני שיום טובח הי"ט".
ולכאורה ווי קומט עס אַז די גמרא
(ברייטא) זאָל לכתחילה אַזוי משנה זיין
דעם לשון צו זאָגן „יום טוב של עצרת"
אַנשטאָט „יום טובח"? נאָר פון דעם איז
פאַרשטאַנדיק אַז דאָס איז דער תוכן פון
דעם ערשטן לשון: דאָס איז טאַקע ניט
יום העצרת עצמו, נאָר לאחרי העצרת,
אַבער לאידך האָט ער אין זיך אַז עיקר
פון „יו"ט של עצרת", זייענדיק דער „יום
טבוח" פון די קרבנות „יו"ט של עצרת".

לויטן פירוש פון תוס' רי"ד אָבער,
איז דער „יום טבוח" פון עצרת ניט
עיקר (קרבנות של) יו"ט של עצרת, נאָר
בלויו אַ המשך און נאָר באַ אַ טייל, און
נאָר די וועלכע „אין . . יכולין להספיק"
בפועל, ומהאי טעמא איז אויך ניט גלאַ-
טיק וואָס אויף דעם טאָג איז חל דער
נאָמען (גדר) פון „יום טבוח" (און איז
משו"ז אסור בהספד ותענית (ביז אַז
דאָס איז אַזוי אויך בזמן הזה לאחרי
החורבן ווען מ'איז ניט מקריב קרבנות)),
וויבאַלד אַז דער יום גופא איז ניט יום
טבוח — [ס'איז נאָר עי"ד ווי אסור חג,
בלשון הירושלמי⁴⁹, „ברי' דמועדא" — „בן
המועד"⁵⁰, אַלס אַ תולדה ותוצאה פון אי

דערמיט וואָס „אסור להתענות תענית
חלום בחג השבועות לפי שהוא יום
שניתנה בו התורה וצריך לאכול ולשמוח
בו להראות שנוח ומקובל לישראל יום
שניתנה בו התורה לפיכך אינו דומה
לשאר יו"ט ושבתות שמותר להתענות
בהם תענית חלום" — איז מוסבר וואָס
„במוצאי חג השבועות אסור להתענות
מעיקר הדין לפי שהי' יום טבוח בזמן
שבהמ"ק קיים דהיינו שבו ביום היו
מקריבין עולות רא"י כו"ו", ווי דער
אַלטער רבי איז מבאר גלייך דעם טעם
פון ב"ש (אַבער ניט ברענגענדיק גלייך
אַז דאָס זאָגן ב"ש), וואָרום דער גדר
איז אויך לויט ב"ה (כאָטש ניט בתור
איסור), וכנ"ל⁴⁷.

[ועפ"ז יומתק דער לשון פון דעם
אַלטן רבי'ן דאָ „הרבה מישראל נהגו
כמותם" — דלכאורה, וויבאַלד אַז „בדבר
זה עשו ב"ה כדבריהם" איז דאָך לכאורה
„כל ישראל" האָבן זיך אַזוי געפירט —
וואָרום (דאָ איז ניט נוגע דאָס וואָס די
אידן האָבן זיך אַזוי געפירט בפועל ווי
לויט דעם תוס' רי"ד), נאָר דער טעם
— ויתכן אַז ביי אַנדערע פון זיי איז
דאָס געווען דערפאַר וואָס ביי זיי האָט
געפעלט זריזות וכיו"ב, נאָר די רא"י
איז פון דעם וואָס „הרבה" (עכ"פ) „נהגו
כמותם להקריבן אחר יו"ט" — מפני דעם

48) וגם לאו דוקא שכולם עשו כן, רק באלו
שגודל השמחה דיומ מ"ת הי' נרגש בהם בגלוי
[ועי' שמצינו (בפסחים שם) בנוגע לר' יוסף דאמר
עבדי לי עגלא תלתא כו.].

49) עי"ז פ"א הא"א.
50) ב"י לטא"ח סו"ס תצד בשם האגור. וראה
הערה הבאה.

47) ועפ"ז איז להכריח שלדעת אדה"ז
מקריבים שלמי חגיגה ביו"ט לב"ש, דלא כפרשי'
ותוס' (ראה לעיל הערה 16) — כי מה שהדגיש
וכתב דוקא „עולות רא"י" והטעם „שאינן בהם שום
צורך אוכל נפש כו"ו", הוא לפי שרק זה נוגע
להנהגת ב"ה „שבדבר זה עשו ב"ה כדבריהם
והרבה מישראל נהגו כמותם", כפנים.

בנות⁵² איז ב"יום טבוח"⁵³ און דערפאר ווערט ער אסור בהספד ותענית. און לויט דעם איז מובן, אַז „א"כ אף עתה משחרב בית המקדש לא הותרה ההספד והתענית בו ביום", היות אַז דער טאָג „נעשה כו' כמו יו"ט עצמו", כנ"ל.

ט. ע"פ כל הנ"ל קומט אויס, אַז דער חילוק צווישן דעם אַלטן רבי'ן מיטן תוס' רי"ד איז אין צוויי פרטים: א) יום טבוח איז פאַרבונדן מיט דעם יו"ט פון עצרת גופא אַלס „יום שניתנה בו התורה", ב) ס'איז ניט מצד ההכרח ואיז יכולת (ווי לויטן תוס' רי"ד – ווייל „אין כל ישראל יכולין להספיק ולהקריב") נאָר ס'איז אויפגעטאָן געוואָרן מצד עשיית והנהגת ישראל – „נעשו ב"ה כדבריהם והרבה מישראל נהגו כמותם" און דערפאַר „נעשה להם יום זה כו' כמו יו"ט עצמו".

(52) עפ"ז הרי זה יותר מתשלומין כל שבעה, שנת' (ראה לקמן ע' 77 ואילך) שכל הז' היו זמן הקרבן, משא"כ יום טבוח (לפי הנ"ל בפנים) לאחרי שנהגו ב"ה כדבריהם – י"ל שנעשה כעיקר זמן חיובו. ועי' כשעצרת חל בשבת שמודה ב"ה שיום טבוח אחר השבת (במשנה חגיגה שם), שאין זה בדומה לתשלומין בשאר הימים אלא שהי' עיקר זמן הקרבנות (וראה לקמן ע' 79 הערה 27).

ולהעיר מפלוגתת האחרונים כשהל יו"ט בשבת והי' חיצו בו ביום ונתפשט בשני אם לדון בזה לא חזי בראשון – לדעת הצ"ח (חגיגה יז, א בדברי התוס' ד"ה אף עצרת) יש לו תשלומין, ולהטורי אבן (חגיגה השמטות לדף ט, א ומנ"ח מצוה פח) מקרי דלא חזי בראשון ואין לו תשלומין. ולכאורה תלוי בהנ"ל, דלהצ"ח הוי עיקר זמן הקרבנות ביום טבוח. ועיי"ש בסוף דבריו. ואכ"מ.

(53) להעיר מצפ"ג הפלאה (נד, ריש ע"ד) שמבאר המחלוקת דהירושלמי (חגיגה פ"ב ה"ד) גבי יום טבוח אם העורות שייכים לאנשי משמר או לכלל המשמרות, ר"ל אם הקרבנות הם של הרגל ושייך לכלל המשמרות או הם שייכים ליום טבוח" ואכ"מ.

יכולת להקריב כל הקרבנות בחג עצמו⁵¹].

משא"כ לפי פירושו פון אַלטן רבי'ן – היות אַז עצרת איז „יום שניתנה בו התורה וצריך לאכול ולשמוח בו כו", ולכן האָט מען אַ טייל קרבנות פון עצרת מקריב געווען אין אַ יום, וועלכער (בל' פון דעם אַלטן רבי'ן „עשו ב"ה כדבריהם והרבה מישראל נהגו כמותם. .) נעשה להם יום זה שהוא מוצאי יו"ט כמו יו"ט עצמו", החיוב ממש פון די קר-

(51) ע"פ הפירוש בפנים אולי יש לתרץ מה שהאגור (הובא בכ"י שם) הביא בשם הרי"ד שאסור להתענות במוצאי חה"ש אפילו בזמן הזה וממשך, והוא אסור חג אמרה תורה כו' ובירושלמי קורא כו" – אף שבתוס' הרי"ד מדובר רק על יום טבוח ואיסור הספד באחה"ש ולא מדין אסור חג שבכל יו"ט*. וגם בכ"י מביא בהמשך לדברי האגור „וכ"כ ההריב"ח ז"ל בספר עין יעקב בפ"ב דחגיגה כו' מפני שיום טבוח הי"ט** (ראה ברכי יוסף שם בארוכה***) – אלא מכיון דלדעת הרי"ד הוא לא מחמת איסור דיום זה עצמו כ"א מפני שאין מספיקין להקריב, הרי גם פ"י „יום טבוח" הוא בתוכו וגדרו כעין אסור חג – קשר לחג, אלא שבפסח וסוכות אין האיסור מצד הדין, כי בהם אין (גם) אסור חג (כה) ע"י הקרבנות קרבנות (ועד"ז יש לפרש גם סברת השבלי הלקט שם שהביא בהמשך לדברי הרי"ד „וכבר פירשנו שגם שאר יו"ט שוין בזה מדברי קבלה כו").

(*) דהרי אינם מפרשים דר"ט מנעם מהספד (לא מצד הקרבנות כו' כ"א) מטעם אסור חג שהוא בכל יום שאחר היו"ט שאסור בהספד כמיש במל"מ הל' כלי המקדש שם. שיח יצחק דחגיגה שם. חסדי דוד לתוספתא חגיגה שם. ועוד.

(**) להעיר שגם בלבד כאן הביא שניהם זא"ז. ועד"ז הוא בביאור הגר"א לשו"ע דמביא תחלה הגמ' דסוכה כל העושה איסור חג (כפ"י השני ברש"י, והירושלמי הנ"ל, ומוסיק: ובפ"ב דחגיגה מעשה ומת אלאכס בלוד ובאו כו' ולכן כו' כאן. (***) וראה גם מחזיק ברכה להחיד"א או"ח שם. פתח עינים חגיגה שם.

קרבנות פון חג השבועות, יום טובו, אַז דער חלות שם „יום טובו“ אויף דעם טאָג – איז ניט מצד ההכרח, וואָס לא הספיקו להקריב די קרבנות ביום זה”ש ובמילא ווערט דאָס „בר” דמועדא“, אַ תוצאה פון יו”ט – נאָר מצד הנהגת ישראל, כנ”ל, אַז מצד זייער הנהגה אין דער שמחה ויוקר התורה „להראות שנוח ומקובל לישראל“, האָבן זיי אויפגעטאָן און מוסיף געווען (אויך) אין זמן⁵⁵, אַז מוצאי יו”ט איז „נעשה להם יום זה .. כמו יו”ט עצמו”⁵⁶.

(משיחות יום ב' דחה"ש
תשט"ז, תשכ"ג ותשל"ו)

(55) להעיר ממחז"ל דמשה הוסיף יום אחד מדעתו (שבת פז, א). וראה לקו"ש שבהערה הבאה.

(56) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1028 ואילך אודות החביבות דיום שני דחגה"ש דוקא (וראה השייכות ליום טובו – הערה 17 שם).

ויש לומר, אַז די צוויי פרטים זיינען קשור זל"ז מצד תוכנם הפנימי:

אין תורה איז פאָראַן דער ענין פון מתן תורה – ווי דאָס איז מצד נתן התורה – הקב"ה, און קבלת התורה – ווי דאָס איז מצד המקבל, בני ישראל.

און דאָס זאָגט דער אַלטער רבי בשולחנו, אַז דאָס וואָס „הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם” – איז דאָס „להראות שנוח ומקובל לישראל יום שניתנה בו התורה”, ד.ה. אויף צו אַרויס ברענגען דעם גדר התורה ווי דאָס איז מצד המקבל, מצד אידן⁵⁴.

און דעריבער קומט דאָס אַזוי אַרויס בנוגע דעם יום וואָס מ'איז מקריב די

(54) ראה ח' רבינו דוד בונפיד „כדי לראות את עצמו שהוא שמח במ"ת ואינה עליו כעול על צוארו”. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 28 הערה 12.

